

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

De superstitionis quibusdam casibus

Heinrich <von Gorkum>

[Esslingen], nicht nach 1473

Incipit tractatus de Celebratione festorum

[urn:nbn:de:bsz:31-309500](#)

Incepit tractatus de
Celebratione festorum.

Via materia de festorum observatione sub
practica occurrit quotidiana/ tanto ð
articulata ei⁹ discussio ē magis neces-
saria q̄nto est magis usitata ⁊ p̄les scrupulos
suevit inferre conscientiosis. Itaq; ad ei⁹ magis
exq̄litam examinatōem. pot̄ formari titulus fm
tak questionis tenorem. s.

Oterz diebo festiuis sit licitum insistere la-
bori aut exercitō opum corporaliū.
Ad questionis hui⁹ absolutōz pcedendū est p
quasdā ppōnes quaz p̄ma est.

Droposito p̄ma.
Institutō festorum pot̄ ptim dici moralē. ptī etiā
ceremoniak. ⁊ ptim iudicialis.
Hec ppō fm ptes suas declarāe sic. **Q**uod enim
h̄m m̄stituto sit ptim moralē. p̄z. qz moralia
dicunē aliq̄ pcepta q̄ ptinēt ad dictamē rōmis
Inest aut̄ h̄oi dictamē rōmis q̄ ip̄e debitor est
bñficij ul̄ obsequij exhibendi illis a qbz bñficia
acepit. **C**uia igie opatō p laborem corpalem
distrabit mentē homis ne possit se conuertere
ad dēū iura grāz semp bñficijs ab eo pceptis

referendo. & laudū p̄comia sibi rependendo q̄z
tñ est debitor. Constat q̄ recte rōmis dictamine
p̄cipiente sit interdū cessandū ab h̄mōi labori
bus distractib⁹. quaten⁹ mens humana ascē
dere valeat ad actus supradictos in q̄bo dñi⁹
cult⁹ p̄cipue exerceſ. Confirmat. Nam homi
inest načalis inclinatō ad hoc q̄ ciuib⁹ rei ne
cessarie deputet aliquid tempus. sic corpali refe
ctōni sūno & alijs h̄mōi. Vnde etiā spūali refe
ctōni qua mēs homis in deo reficiē fīm dictam
načalis rōmis aliquid tempus deputat homo. Et
sic debet h̄re aliquid temp⁹ deputatū ad vacanđ
diuinis. II Huic rōni Albert⁹ magn⁹ sentiens
sic dicit sup̄ math. q̄ in dēminatō diei festue
vnū attendit qđ est causa finalis. Et hoc est q̄
cū hō in ope est uł i negocō p̄p̄e utilitatis occu
patio ipa trahit cor ad obliuiscend⁹ quietis que
p̄ dilectōz & gustū bonitatis in deo debet haberi
Et ideo instituit & dēminat feriat⁹ dies i quo
ab occupatō tali sepatus distat redire ad dei
dulcedimē expiendā que postea i ei⁹ r̄maneat
mēoria. h̄az utraq̄ rōnu sumiē a doctore sc̄to
q̄ p̄ma 9cerit iusticie dbitū iq̄rtū hō obligaſ
ad grāzactōes & obseqū řpedenſ suo bñficio

Sedā respicit p̄am nostram ɔmoditatem. in
quantum mens reficiē dū exonata ab alijs se
transfert ad vacandū deo. tūc eīm paſciē & ſpi
ritualiter r̄ficiē ab eo qui inuitando nos dicit
Venite ɔmedite & bi. & mebāmī carissi. Can.
v. H̄z ecclastici 29. Tranſite ad me oīs qui
occupis̄tis me 2c. Deinde p̄z q̄ festoꝝ institu:
tio ſit ptim ceremoniaꝝ. Iſlaꝝ q̄n ea que ɔniter
ɔſiderata ptinent ad dictamen rōnis. talia ſi ɔ
terminant ad ſp̄alia cū respectu ad diuimum
cultum dicun̄ ceremoniaꝝ. ſic determinatō de
celebratōne ſabbati ē ceremoniaꝝ quantū ad h̄
q̄ determinaꝝ dies septimꝝ. Et ſic i alijs. Ter
cia etiā p̄z p̄z uidelicꝝ q̄ ſit ptim iudicatō. Iſlaꝝ
h̄mōi determinatō etiā respectum habz ad res
humanas ordinatē em̄ ad quietem laborantium
& ſic ptinet ad iuſticiā dñatūā que ē int̄ dñm
& fuū. Vñ exod. v. dicit̄. q̄ in die ſabbati non
debz fieri ԛc̄ opis vbi ɔnter ſubungie ut re:
q̄elcat fuū tuꝝ & ancilla tua ſic & tu. Patet
igit̄ p̄p̄ quo ad oīs eiꝝ p̄tes verificata.

Propoſitō ſcda.

Conuemens est in festoꝝ ordinatōne quendaz
ordinem assignare.

Hec p̄pō p.; Nam ad celebrandū diem festū; p̄mū occurrit īpā causa finalē mouēs q̄ tacta est ī deductō ne p̄me p̄tis p̄pōis p̄cedentis. Se- cundo attendit̄ aliqd̄ diuinū emergēs poti⁹ ad determinandū vñū dīē q̄z alii. sic ī ve-testa-det̄ mīlabē dies vñ. q̄ r̄ntabat quietē dī. idē cessa- tionē dei a nouis opib⁹ 9dendis. Et fuit figura quietis xp̄i ī sepulcro que fuit die septimo loco cui⁹ nūc celebraet̄ dies octau⁹. quo xp̄us resurgēs felicitatem quietis eterne ostendit in plena gl̄ia ante & corporis constitutā. vt ait vene- rabilis Albe⁹ sup̄ matb⁹. Et pari mō facile est si logizare aliqd̄ diuinū sp̄ualiter occurrēs circa c̄libz festi deēmiatōz. Cōsequenē aut̄ īpī subdi- ti regulanē p̄ ordinationes suoꝝ sup̄iorꝝ qui sūt regule īferioris quēadmodū sup̄iores mouenē p̄ dictamē rōmis. & olliganē inferiores fm̄ modū illū ad obſuantia festoꝝ sic p̄ sup̄iores modus eis impone fm̄ magis & mi⁹ put̄ īferi⁹ distin- ctus specificabi⁹.

Propositō ij.

Ratio dictat circa festoꝝ obſeruantiam tam ī plenis q̄z in locis q̄z etiam temporibus pensare differentiam.

Hoc pō p3. pmo ex gñi gditōe humanorū a:
ctuū & statutorū i q̄bō attendi ḡsuevit uarietas
circūstantiarū eo q̄ ipaz d̄rna inducit d̄rnam
obligandi. Deīn p3 m spēali. Mā ut dictum est
ad quiescendū qñz ab opib⁹ corporalib⁹ fatigat⁹
uis mouet homo ex ratō mis dictamē ut mens
possit liberius vacare diuinis. Sz aliquotiens
& m̄qbus dā tempib⁹ emergit alt⁹ diuumum ali
qd⁹ excitans nos infistere diuīo officō & dei lau
dib⁹. Vñ de die dñico dicit beat⁹ Appoloni⁹. Il
la die nil agend⁹ ē nisi deo vacandū. nulla opato
illa die sc̄ta agaet. nisi ut tm̄ i ymmis & psal. &
cant⁹. spiritualib⁹ dies illa transigaet. Cui⁹ cām
sc̄us leo papa q̄i assignas ait. Hoc dies tant⁹
diuīaz dispensatōnum misterij⁹ est consecra
ta. ut quicqd⁹ īsigne a deo est ḡstitutū i terzis
in hui⁹ diei dignitate sit gestum. In hac mun
dus sūpsit exordium in hac p̄ resurrectionem
& mozs interitum & uita sumpsit micium. Si
militer etiam de alij⁹ festis est aduertere. Idez
ostendi potest. quia ad celebratōnem eiusdem
festi p̄ cessatōz ab operib⁹ plus astringiē diues
q̄z paup. & intelle diuinis plus ecclasticus q̄z
laicus & sic de alij⁹ m̄tamodis plonaz d̄rnij⁹.

De locis idem ppendere nō est difficile. cū aliq̄s
pronus est vni loci qui nō est pronus loci al-
terius rōne cui celebratō festi instituē. Adi-
tendum autem ē p declaratōne ampliori q̄liter
festorum institutō potē dici p̄tīm moralis tanq̄z di-
riuata a rōis dictamine. Etēm sic om̄e iudiciū
rōnis speculatiue pcedit a naēali sgmtōe pri-
moꝝ principioꝝ. ita etiā om̄e iudiciū rōis pra-
dictice pcedit ex quibusdam p̄ncipiis naēaliter
sgmtis. H; ex illis diuersimode pcedi pōt ad
iudicandū d̄ diuersis. Quedā em̄ sūt i huānis
actib⁹ a deo explicita q̄ statim cū modica consi-
deratōne p̄nt approbari uel reprobari p illa cō-
munia p̄ncipia. sic q̄ pentes sūt honorandi. &
q̄ nō est occidendū & sic de alijs. Quedam vō
sūt ad quoꝝ iudiciū requiriē m̄lta cōsideratio
diuersar⁹ circūstanciaꝝ quas considerare diligenter
nō est ciuiſlib⁹ sed sapientum ut coram
cano 9surge. Et honora plonā senis. Quedā
vō sūt ad que iudicanda midiget homo adiu-
uari p̄ instrūctōnem diuinam. sicut ē circa cre-
denda. Et hoc modo p̄cepta de celebratōne fe-
storum referunē ad dictamen naēalis rōnis p̄t
ē illumiñata p fidem orthodoxam igie.

Proposito iii.

Ad cognoscendum que opera in festis prohibentur fieri contingit ex diversis locis veteris testamenti dirigi.

Patet Nam exodi 2. dicitur. Odimento ve
diem sabbati sacrificies. Et in hoc tangitur fi
nis obseruantie sabbati seu festi qui est vacare
rebus diuinis. Illa enim sanctificari dicuntur
in lege que diuino cultui applicantur. Deinde sub
ditur in eodem loco. septimo die domini dei tui
non facies omne opus. Deinde hec universali
nude posita specificatur. leu. 23. vbi dicitur
Ome opus huile no facies i eo. Gracia cui est
aduertendum qd opus huile dicitur a frumento
Est autem triplex seruitus. Una quidem qua
homo seruit pecto fm illud. Qui facit peccatum
seruus est peccati. Et fm hoc omne opus pec
cati dicitur seruile. Alia uero seruitus est qua
homo seruit homi. Est autem hō alteri huus
no fm mentem s; fm corp. Et ideo opera ser
uilia fm hoc dicuntur opera corporalia in quibus un
homo alii fuit. Tercia autem est seruitus dei et fm
hoc opus seruile possunt dici opus latrie qd pertinet

ad dei fructum igit̄ 2c.

ad dei fructum igne 2c.
opere suuuligat hunc lente in die p[ro]mulgat 27 iunii 3 f[est]us ad iuris consiliorum
no[n] ex d[omi]ni i[n]f[er]no abstrin[dit] die festo salutis 25 iunii 3 f[est]us ad iuris consiliorum 27 iunii 3 f[est]us
dicta sunt quod h[ab]et enim apud ut sentit deo fructu h[ab]et deo pl[ac]itu. hoc est p[ro]p[ter]e
tunc. Unde t[em]p[or]e festo die festo abstrin[dit] opere suuuligat et aliis operis eximis
ad h[ab]itu[m] h[ab]itu[m] et ad h[ab]itu[m] h[ab]itu[m] boni rei coiuicione die festo suuuligat die
ut grandis h[ab]itu[m] h[ab]itu[m] et cunctis ad iurem et p[ro]p[ter]e festo die festo
hoc est abstrin[dit] abstrin[dit] h[ab]et ne abstrin[dit] abstrin[dit] abstrin[dit] operis eximis et aliis
boni rei coiuicione p[ro]p[ter]e ordinatis q[ui] facilius q[ui] difficultius abstrin[dit] operis eximis
q[ui] in cogitatione et mentis p[re]ceptu. Sunt deo fructu h[ab]ent deo pl[ac]itu. ut
specie[rum] in deo p[ro]p[ter]e modis deo fructu h[ab]ent deo pl[ac]itu. ut h[ab]ent deo pl[ac]itu. q[ui]
deo pl[ac]itu deo pl[ac]itu

Proposito v.

Non p̄hibent festa fieri opa fūlia tercio mōdo accepta.

Ih̄z qz illō p̄hibere repugnat fini obſuatoīis
diei festiue. **H**omo em̄ ad hoc ab alijs abstinet
in die festo ut vacet opibus ad dei seruitutem
ptinentib. **E**t inde est q̄ sicut dicit̄ Johan. 1.
Circūcisiōz accipit homo in sabbo ut nō soluaē
lex mōysi. **I**nde etiam dicit̄ mathei 12. **S**abbatis
sacerdotes in templo sabbatū uiolant id est
corporalē in sabbo opāne & sine crīmīe sunt.
Et sic etiā sacerdotes in sabbo archā dñi circū
ferentes nō transgrediebanē p̄ceptū de obser
uantia sabbati igie. fīg. mathe

Proposito vi.

Null⁹ spūal adus exercitū est i diebo festiūis
fm se p̄hibitum.

Ih̄z qz exercitū tak ad⁹ nō ē ſ̄ p̄ceptū de obſer
uantia sabbi. puta si q̄s doceat v̄bo ūl scripto
Vn mui. 28. di. glo. q̄ fab̄ & h̄mōi arti. oianē
in die sab̄. lctoz at̄ diuīe legis k̄ do. ab ope suo
n̄ definit nec tñ ūtamīaē sabbm. **I**h̄z at̄ causa ē
qz null⁹ ad⁹ spūal ē xp̄e fūl. eo q̄ vn⁹ hō nō
dicit̄ fu⁹ alē⁹ fm mētē ſz ſolū fm corp⁹ igie.

Propositō viij.

In diebus festi uis opus p̄mo mō dictū huile potius phibet q̄; opus scđo mō dictum huile quam uis foret corpore.

Dec proprio proprio sic **N**az opa promo aut scribo modo
dicta beautilia phibene meritustrariane obfuan
tie sabbi. **C**ontrariane autem obfuantie sabbi ipsi
tum ipediut applicatonis hois ad diuina. **E**t quod
magis ipedius habo a rebo diuis proprio peccati quod
proopus licitu consumit corpore. ideo magis sed hab
preceptu agit quod peccat ins die festo quod quod aliquod oper
corpore licitu facit. **V**n*us* di. **A**ugusti in li. **d**ecem
cordis. **O**nelius faceret iudeus in agro suo aliquod
utile quod in theatro bedicione existeret & melius fe
mine eoz die sabbi lana faceret quod tota die in
neomenijs suis ipudice saltaret. **E**st tunc adue
tend quod peccat ueialite in abbo sed hab preceptu no
facit quod prec*em* veniale non excludit sc*ri*tatem.

Proposito viij.

Opus tua fuis & liberis quis corporalia in diebus festiuis fieri non sunt prohibita.

Hec proposito patet per doctorez sanctu. Opam
māt corporalia ad spūalē dei cultū nō pertinetia
int̄m suilia dicūt inqz̄tū p̄p̄e pertinet ad suietē

In quantum vero sunt cōmūnia & seruis & liberi
beris non merentur dici serulia. quia scripēe
auctoritas phibet solum opera fūlia. Patet
igitur huiusmodi opera finē se non debere dici p
hibita igitur ec.

Proposito ix.

Oulta operum genera etiam corporalium in
festis non esse prohibita. potest studiosus collis-
gere ex ppositōne p̄misi.

Datet. verbi gratia. **N**am quilibet tam huus
q̄ liber tenetur in necessarijs p̄uidere non t̄m
sibi s; etiam p̄ximo. p̄cipue quidem & p̄mo in
his que ad salutem corporis p̄tinent. **S**in illud
puerb. g. **E**rue eos qui ducuntur ad mortem
Secondario etiam in damno rerum vitando
Sin illud deuteronomij 22. **N**on videbis bouem
& ouem fratris tui erzantem. & preteribis sed
reduces fr̄i tuo. **H**inc est q̄ o p̄us corporale
pt̄nens ad conseruandam salutem p̄p̄ij corporis
non uiolat sabbatum. **N**on enim est contra ob-
suantiam sabbati q̄ aliquis q̄medit aut alia h̄
modi facit quibus salus corporis q̄buat. **E**t p̄p̄e
h̄ machabei n̄ polluerūt sabbatū pugnātes ad
defensioz sui die sabbati ut legie i. machab. 2.

Similiter nec **H**elias fugiens a facie biezabel
in die sabbati ppter hoc etiam dominus matth.
12. excusat discipulos suos qui colligebant spi-
cas i die sabbati ppter necessitatem famis qua
patieban*e* igie 2c.

Proposito x.

Consequens est ex ppositone octaua. non fore
in festis prohibita corporalia opera statim enienda
Verbi gratia opus corporale quod ordinatur
ad salutem corporalem alterius non est contra
obseruantiam sabbati. **V**nde dominus ioh. 1. ait
Oibi indignamini quia totum hominem saluum
feci in die sabbati. **E**t inde est q medici licite
possunt medicari infirmos in die festo. **E**t qa
multo magis est conseruanda salus reipublice
p quam impedirent occisiones multorum & in nu-
mera mala & tempalia & spualia qz salus cor-
poral vnihois. ideo p tuitone reipublice fide-
lium licitum est iusta bella exercere in diebus fe-
stis si tamen necessitas hoc exposcat. sed necel-
litate cessante no est licitum bellare in diebus
festiuis. **S**imiliter opus corporale quod ordi-
natur ad imines dannu rei exterioris uitando
no violat sabbatu. **V**nde dicit dñs mathei 12.

Quis erit ex vobis homo q̄ habet vnā ouē. si
cederit sabbato in foueā. nōne tenebit & leua-
bit eam. pari mō dicit̄ de bladis metendis si p-
culū immeat deuastatōis p hostiū iuasiōez aut
tempis idispōez. Ille solū aut̄ d̄ bladis si etiā
de alijs fructib⁹ colligendis & recondendis ad
puisiōz sui & alioꝝ. H̄kz ē intelligendū de ca-
ptōne allecum i festis. Mā & papa idulget su-
per hoc ppter tempis nc̄titatem & ſuīs vite uti-
litatē. Id censend ē d̄ fossatis faciendis p mu-
nitōne loci ḡtra mimicos. Et sic generaliter d̄
operib⁹ ordinatis ad damnum vitandum & de
ſimilib⁹ est intelligendum igit̄ 2c.

Proposito xj.

Quia nc̄titas fert legem nō h̄re ḡtingit eadē
opa licita & illicita censere.

Hec ppo uideat aliquor nota p exempla quedaz
supra tacta sicut debellare. d̄ bladis metendis.
de faciendis fossatis. pari pacto d̄ molendinorꝝ
vſu qn̄z ppter instantem nc̄titatē. de extradōe
aquaꝝ in quibus dā salinis ne deſtruant̄ fontes
ex quibus effluit aqua que est materia salis.
Et simili modo silogisandum est de alijs igitur
& cetera.

Item ad q̄ndam fū. fūt gl̄. q̄ h̄pud loq̄ p̄ modōe poffit adire d̄ns plur-
ip̄is poffit ppter uia. Difcret̄ tu poffit d̄ de tanta h̄bū d̄ tā p̄m̄ q̄:
H̄pud poffit fūc̄. q̄ p̄pita nob̄ i. Utrat opād. h̄pud d̄ arborū bā-
p̄tū. q̄d̄ tā p̄m̄ d̄ d̄līgūm d̄ d̄līgūm q̄nd̄s d̄līgūm.

Quia sub eadem concessione cadunt principale
le & accessoriū. pōt sīm hoc pferri iudicium
de pluribꝫ generibꝫ opeꝫ.

Propositio 12.

Verbi gratia. pcuratō eorum que subueniūt
ad 9modum reipu. est quo dā ncēm p̄cipiale
Quia vō in diuersis locis alia & alia abundat
ncēia est 9mutatō diuersarꝫ rex humānā īdī
gentiam suplentiū. Oportet igit̄ mercatores
circuire diuersa loca etiam in festis vrgente se
pius necessitate. qui quandoq; indigent nauis.
gio. quandoq; vecturis in quadrigis. Vt si ha
beant equos. ncēe est equos ferrari. Indigent
etī hospicij & refectōne corporali & sic d̄ alijs.
Inde fit q̄ omnia similia opera possunt licite
fieri in festis dum necessitas exigit. omnia em̄
respiciūt finem concessum & ordinatum ad bo
num humanum igit̄ 2c.

Propositio 13.

Contingit in festis nundinas & fora fieri & tñ
obſuantia festi nō irzitari.

Patet ex causis supra memoratis. Aliquam
do enim ppter circūstancias varias ex tempe
ut situ locorꝫ n̄ pñt oportune iſtitui alio tēpe.

ut si loca aliqua sibi inuicem sint vicina & suc-
cessio fiat ipsorum nundinorum contingit interueni-
re aliquos dies festiuos qui euitari non possunt
Et sic communis utilitas cum necessitate excus-
sat a uiolatione sabbati.

Propositum xiiij.

In premissis sunt quedam remedia memorie
conseruanda ut contra transgressionem sabbati
tutio sit conscientia.

Patet verbi gracia. Vitandum enim est ne cur-
piditas sit causa exercendi ipsa opera seruilia
corporalia. sed uel uirgens necessitas aut rei
publice utilitas aut aliquis aliis finis per se
honestus vel laudabilis. Secundum est reme-
diu[m] ut qui minus possunt interesse diuinis
propter predicta opera exercenda ipsi supleant
in elemosinorum largiori datione & alijs p[ro]p[ri]es opibus
ut sic efficiantur principes spiritualium rependen-
do temporalia. Unde ad propositum H[abitu]l[em]. Ome-
ni exponens illud ysaie 21. Ponam in deustum
abietem vilmum & buxum simul. sic dicit. Quid
pro vilmum nisi scliarium mentes expresse sunt.
que dum terrenis curis adhuc inseruiunt. mul-
lum virtutum spiritualium fructum ferunt.

Si fructū xpū vlm⁹ n̄ habz portare tñ vi-
tem cū fructu lsh. qz s̄ sc̄ares uiri itra sc̄az
ec̄iaz q̄uis sp̄ualiū vtutū dona nō hēant dū
tamen sanctos uiros domis spiritualib⁹ plenos
sustentant. quid alio q̄z vitem cum botris po-
tant. Tercium autem remedium est ut alio tē
pore quādo cessat necessitas implicandi se ne-
gotijs sc̄arib⁹ feruent⁹ insistant dw̄is ut sic a
lio tempore recuperent qđ p̄iozi tempe uidentur
minus fecisse. **H**uius exemplum legim⁹. **H**ui
lx. de quibusdam venientib⁹ ad moysem qui di-
xerunt. immundi sumus super animam homis
quare fraudamur ut non valeamus oblatōez
ferre domino in tempore suo inter filios isra-
hel. Et sequitur ibidem ex consilio domini ut
alio tempore recuperarent quod facere non po-
tuerūt tempe statuto. Et p̄formiter in p̄posi-
to. **Q**uartū r̄mediū ut saltē surgāt tanto ma-
nus & audiāt unā missā aut p̄les qñ festum ē
solemne si oportunitas assit. ut si non satisfaci-
ant ad totum saltē p̄tm recompensem p̄ hec
ēm & silia remedia erit tutior hoīs cōscientia
ne ūueiat itētōm instituentis celebrari ferias
aut festa igie.

ex scripto **Propositō xv.**

Recete decretū est placita pcessus & iudaica reglariter nō exerceri diebō festiuis. qmuis interdum hui⁹ mōi fieri nō sit illicitum in casu necessitatis u& pietatis.

Hec ppō apparet ex pncipij s antea plibatis. qz h⁹ mōi actōnes spūaliter distrabūt aīm hoīs ne possit vacare duis. Turbatōnes etiā frequenter & ḡtentōnes inducūt a quib⁹ euadere absq; pceō nō ē facile. Et ideo dñs mathei. v. dicit. Si quis vult tecum in iudicio contendere & tunicā tuā tollere. dimitte ei & palliū. Sz qz necessitas legē nō habz. quia etiam vacans pietati vacat fini institutōnis festorum. hinc ē qz in talib⁹ casib⁹ fieri pnt non obviando intētōni ipoz festoz igitur 2c.

Propositō xvi.

Ad sentenciandū q̄ opa in festis fieri aut non fieri ḡtingit licite. nō sufficit cōsidare ipa opa absolute. Sz ncē est m̄tiplicem distinctō nem n̄ ignorare.

Hec ppō q̄i sumat ḡtentā pluriū ppōm p̄tacta rum. Et p istam quis pot̄ dirigi ad discernēdū obſuantiā festi aut eius transgressionem.

Vnde diuersa sunt operæ gñia. & eadem opera ex
diuersis causis possunt practicari a diuersis &
sunt diuersa loca & circūstancias. Ita quedam
per se accepta essent licita que ex adiuncto sunt
illicita. & viceversa put satis dearticulatum est
per prius memorata. Nisi igitur omnis talis
diuersitas pensetur. non potest assignari suffi-
cientis sententia super festorum transgressione aut
obstantia eorundem igitur re.

Propositō 11.

Vide potius expediens prava hominum attenta con-
suetudine. quæda ex festis in aliud bonum commuta-
re quam amplius ea multiplicare.

Hec proposito apparuit primo quodque ex occisiones peccandi
sunt amputande. statim autem quod his diebus quoniam hoies
cessat ab opib[us] corporalibus tunc se queritur ad con-
messationes & tripludia & ad alia exercitia corporalia
qua p[ro]lata uicia sit imixta propter quod melius esset
quod opib[us] mechanicis & licitis occuparentur. ut
a talibus retraherentur. In huius exempli
potest adduci illud quod filius israhel legi eueniisse. Cum
enim prius essent ad peccandum & precipue ad ydolis
latraria committenda quoniam eis vacare permittebat. hinc
pietas domine dispensationis pruidit remedium.

ut multitudine pceptorum ceremoniarum a deo
occupen̄ ut iux̄ eis aliquod spaciū ociandi indu-
geret. & pari passu uideat ī pposito censendum
igit̄ 2c.

Propositō 18.

Obsuatō diei dñice ī noua lege succedit obser-
uancie sabbati. q̄ si sit celebor. tñ nō debet nūc
sic tunc esse ita arta prohibitō opandi.
117⁹ p̄ois p̄m a ps ē satis nota. qz dies sabbati
iudeoz̄ cōmutat̄ ē m diē dñicam. Et aut̄ h⁹
mōi successio n̄ ex ui p̄cepti legis s; ex cōstitu-
tōne ecclie & consuetudine populi xpiani. Causa
aut̄ q̄re nō dēt prohibitō fore ita arta ē qz obser-
uatō sabbati fuit figurāl. figura aut̄ p̄met ad
p̄testatō vitatis quam nec in modico p̄terire
oport̄. Et iō quedā opa nūc cōdūc tūc prohibi-
bita sic dīcōdō ciboz̄ & alia h⁹ mōi. Et etiā ī q̄
busdā opib⁹ prohibitis facili⁹ p̄pter necessitatez
disp̄slat̄ ī die dñica q̄z ī sabbo iudaico. Et pari
formiter itelligend̄ ē de alijs festis nr̄is que suc-
cedunt eoz̄ festis 2c.

Explicit Tractatus cui⁹ supra
de Celebratōne festoz̄.